* **Tomašićeva naredba o cirilici.** Sobotne uradne „Narodne Novine“ so priobčile najnovejšo naredbo bana Tomašića o uporabi cirilice v javnih uradih kakor nekako izpopolnitev zakonov iz leta 1887, ki določa, da smejo stranke pri vseh deželnih oblastvih v Hrvaški in Slavoniji uporabljati cirilico kakor latinico. Glede uradovanja občinskih uradov pa določa zakon iz leta 1870, da ima občinski odbor glede svojega avtonomnega delokroga pravico določati, kaka pisava naj se uporablja, le napisi na občinskih in šolskih poslopjih — izvzete so srbske konfesionalne šole — ter na kažipotih morajo biti pisani v latinici na prvem mestu, na drugem pa tudi v cirilici. Tam pa, kjer žive Srbi v večjem številu, morejo prve inštance izdajati naredbe in rešitve strankam v cirilici na njihove cirilsko pisane vloge. Z ozirom na to določa nova banova naredba, da se mora vršiti vse notranje poslovanje deželnih oblastev izključno v latinici in da samo prve instance rešujejo v cirilici cirilsko pisane vloge in to v onih okrajih, kjer tvorijo Srbi nadpolovično večino prebivalstva. Naredba določa dalje, da morajo občinski uradi v avtonomnem delokrogu reševati z latinico pisane vloge tudi v latinici, v prenešenem delokrogu pa se mora tudi v notranjem poslovanju uporabljati le latinica.

* **Proti Poljakom na Pruskem.** Pruski shodni zakon dovoljuje, da se smejo v volilnem času vršiti zborovanja tudi o poljskem jeziku. Ker Poljaki (kakor je umljivo) povsod, kjer je le možno, uporabljajo to drobtinico zakonske dobrote, zahtevajo sedaj nemško-nacionalni zagriženci, da naj pruski državni zbor sklene jezikovni zakon, po katerem naj bi bila uporoba poljščine prepovedana tudi za časa državnozborskih in deželnozborskih volitev. In ti zagriženci zahtevajo še zase ime „svobodomiselne“ stranke!

Obrambni vestnik.

* **V obrambo.** Iz Lazareta, dne 20. avgusta t. l.: V „Edinosti“ od 3. avgusta je bil objavljen dopis „Kolera na Koperščini“. G. dopisnik govori o koleri v Bertokih ter se huduje, da je oblastvo uporabilo šolo v svrho izoliranja oseb, ki so bile v dotiki s koleroznimi osebami ter so zaraditega osumljene kot nositelji bacilov te nevarne bolezni. Moj neznani posvečeni obrekovalec je spet uporabil priliko, da me kot pisca tega dopisa napada v „Edinosti“ od 5. t. m. s tendenciozno premišljenimi hudobnimi lažmi in obrekovanji. Poslal sem uredništvu „Edinosti“ popravek in odgovor, a ga ni sprejela! — Jeli kolera v Bertokih ali ne, mi se vidi nepotrebno oporekati „čestitljivemu“ g. dopisniku na tem mestu, ker mu smrtni dogodljaji za kolero očito in pred vsem svetom govore, da je lažnik! Tudi na drugo v njegovem „poštenem“ dopisu se mi ne zdi vredno odgovarjati ter mi je vse eno, četudi vzame javnost za resnično, kar je trdil ter javnost s tem slepil, a da mi očita, da sem se v minolem šol. letu delal bolnega ter da sem hodil na lov in nisem hotel poučevati, ga pozivljam, naj še enkrat ponovi to ostudno laž in obrekovanje ter naj se, ako je pošten, podpiše! Ta pošteni posvečeni gospod me je izkušal že večkrat ugonobiti z raznimi anonimnimi ovadbami na šol. oblastnije ter celo s podkupavanjem krivih prič! Dokaze imam v rokah ter pride dan obračuna tudi za Vas g. poštenjakovič! O „cvetkah“ iz Vašega vrta bomo še govorili!

Jos. Bertok, nadučitelj.

Opomba uredništva: Napadi na tov. Bertoka izvirajo iz političkega in strankarskega maščevanja. Hočejo ga s silo spraviti s sedanjega službenega mesta ter tako materialno uničiti njega, njegovo mater in njegove nedoletne brate, ki jim je varuh! To se na ljubo političkim in strankarskim fanatikom ne sme zgoditi! Pozivljamo šolsko oblast, naj nepristransko razsodi ves položaj in vse razmere, potem se prepriča, da se tov. Bertoku godi krivica!

Kranjske vesti.

—r— **Polbog Jaklič se boji!** Občni zbor Slom. zveze bi se imel že davno vršiti. O pravem času je pa zvedel veliki diplomat oslovskega mostu, da se pripravlja eka interpelacija na „učiteljska dobrotnika“ Jakliča in Ravnikarja: Kaj je z regulacijo učiteljskih plač? — Tudi o nekem ultimatu, ki se je menil staviti, mu je prišlo na uho. Previdni Jaklič je torej pričel zavlačevati občni zbor Slom. Zveze in išče za enkrat opravičila v ponesrečenem mladeniškem taboru — ki ga ni bilo. Kakor smo zvedeli, misli Jaklič sklicati občni zbor — če bo kaj pritiska od koritarskih nenasitnežev — na jesen, t. j. v septembru, tik pred zasedanjem dež. zbora, da bo na podlagi tega **zopet obljubil** — glasoval, seveda, nasprotno! — regulacijo učiteljskih plač. Poročajo pa nam, da je za slučaj kake krize najel precej duhovščine, da se udeleži zborovanja in da mu reši še za enkrat stolček „Oberslomškarja“. — Tako pride Efialt zopet na svoje mesto!

—r— **Iz seje c. kr. okr. šol. sveta v Radovljici** dne 9. avg. Predsednik poroča o zadevah, ki so se rešile kurentnim potom. Sestavi se ternoprelog za nadučiteljski mesti na Boh. Bistrici in Boh. Beli. Predlaga se nagrada sedmim učiteljem za kmetijski pouk in eni učni moči za pouk v ž. r. delih. Dovolijo se starostne doklade, in sicer: učiteljici Koriari druga, Bizjak Jerici — prov. in prva definitivna, E. Žitnikovi druga, nadučitelju J. Ažmanu peta in učitelju Jensku druga. — Predlagata se dve denarni podpori v ugodno rešitev. — Odobri se več inšpekcijskih poročil; pri tej priliki se izreče pismeno pohvalo za uzorno poučevanje nadučitelju J. Richteršiču v Srednji vasi. Slednjič se odobre računi sedemnajstih kraj. šol. svetov. Kakor potno odškodnino članov okraj. šol. sveta se določi 25 v za kilomoter.

—r— **Prezidava šole v Šmartnem pri Kranju.** Trirazredna ljudska šola v Šmartnem se s šolskim letom 1911/1912 razširi v štirirazredno. Ker šolsko poslopje razpolaga le s tremi učnimi sobami, je treba prezidave, ki jo je prevzel stavbni mojster Angelo Molinaro iz Škofje Loke za 1900 K. Dela se takoj pričnо.

Štajerske vesti.

—š— **Majerjevci.** Tovariš nam piše s Štajerskega: Članki v „U. T.“ — „Maierjevci“ — nam prinesejo gotovo v stanovskopolitiškem oziru toliko sadu kakor še noben članek in nobeno zborovanje do sedaj. Taktična poteza je neprecenljive vrednosti za sedanje čase. Gotovo, da Vam bode vse učiteljstvo hvaležno za veliko delo, ker terorizem od strani nadzorništva je postal skoro neznosen in učiteljstvo je smatralo danes nadzornike kot nekake tirane, ali pa — če so bili pravični — kot polbogove, ki dele učiteljstvu le milosti, a ne pravice. — Ponosni smo lahko na to, da se sami borimo na vse strani — osamljeni v boju — in tem ponosnejši smo lahko, če pomislimo, da vršimo dolžnosti drugih, da ščitimo nje, ki bi imeli ščititi nas! — Članki so spisani, efekt in zanimanje za nje je bilo vsestransko velikanski; javna sodba je padla. — Od šolskih korporacij ne pričakujem skoro ničesar. Dokončati moramo dosledno in vztrajno boj sami, ki smo ga pričeli, in šolske korporacije moramo prisiliti, da kaj ukrenejo!

Goriške vesti.

—g— **Odlikovanje.** Minister za uk in bogočastje je podelil voditelju 5razredne ljudske šole v Komnu, Antonu Lebanu, povodom njegovega umirovljenja naslov ravnatelja v priznanje njegovega dolgega in plodonosnega delovanja na šolskem polju. Tov. ravnatelj Leban je dobil tudi častno medaljo za 40-letno službovanje. — Čestitamo!

—g— **Iz seje c. kr. okr. šol. sveta za goriško okolico 17. avgusta:** Trem učiteljem se je dovolil predujem in enemu podpora. Odpoved enega učitelja, ki je stopil v službo k železnici, se je sprejela na znanje in sklenilo, odvezati ga službe. Sklenilo se je, priporočiti pomnoženemu c. kr. okr. šol. svetu. naj bi dobile učiteljice suplentinje za počitnice polovico plače. Enemu učitelju se je dovolil dopust. Izmed učiteljev, oz. učit. kandidatov pridejo: Kofol v Čepovan, Perko v Dol pri Opatjem selu, Bric v Dornberg, Berce v Prvačino, Novak v Kanal, Paljk v Sv. Križ, Hojak v Levpo, Reja v Plave, Bajt k Murovcem, Furlani v Gabrije, Lenardič v Rihemberg, Winkler v Bate, Bensa v Ločnik. Izmed učiteljic pridejo: Šavli v Cerovo, Medvešček v Kronberg, Križman v Zalošče, Droč na Banjšice. Za ženska ročna dela sta bili imenovani gospici: Godnič za Renče in okolico, Breščak za Bate in okolico. Rešile so se razne vloge krajnega in osebnega pomena.

—g— **Poroka.** V soboto, 12. t. m. se je poročil tov. Vinko Bandelj, učitelj na vrhu pri Kanalu, z gospico Zorko Zavadlavovo iz Št. Andraža. — Čestitamo!

—g— **Ravnateljem na goriškem ženskem učiteljišču** je imenovan Fr. Žnideršič, profesor na goriški višji gimnaziji.

—g— **Učiteljski izpit za vinarske in sadjerske šole** je napravil na visoki šoli za poljedeljstvo na Dunaju E. Klavžar, drž. pot. kmetijski učitelj, prideljen goriškemu glavarstvu.

Splošni vestnik.

Dr. Ivan Tavčar je obhajal dne 28. avgusta t. l. šestdesetletnico svojega rojstva. Dr. Tavčar je član dež. šol. sveta in častni član Zaveze. Še mnogo zdravih let!

V tečaj za trgovsko obrtne nadaljevalne šole, ki se je vršil v Ljubljani na c. kr. obrtni šoli, se je priglasilo 58 učiteljev. Sprejelo se jih je zaradi pomanjkanja prostora le 26, in sicer 15 s Kranjskega, 8 z Goriškega, 2 iz Trsta in 1 s Štajerskega. Izpit je položilo 19 z dobrim uspehom, 7 z odliko.

„Hrvatsko Matico Školsko“ bodo osnovali na Hrvaškem, društvo z enakimi nameni kakor je naša Ciril-Metodova družba.

Samostani v Avstriji. Pred kratkim je izšla zanimiva knjiga o avstrijskih samostanih, ki jo je napisal premonstratenski korar Alfonz Zak. Kakor pravi ta knjiga, je v Avstriji 640 moških redovniških naselbin z 11.116 člani. Ženski redovi imajo 2316 kolonij s 27.389 članicami. Skupno torej 2966 redovniških kolonij z 38.505 člani. Mislimo, da je to dosti jasna slika španskih razmer v Avstriji.

Potovanje mladih deklic v inozemstvo. Pravosodno ministrstvo je opozorilo sodnije na ministrsko naredbo od 7. maja 1908 in naredbo notranjega ministrstva od 7. julija ter 31. avgusta 1908, glasom katerih morajo sodnije izdati dovoljenja za potovanje mladoletnih deklet v inozemstvo. S tem bi se imelo zavarovati pred nevarnostnimi deklice, ki so se pustile najeti za kake službe v inozemstvu in so zbog kakega slučaja prišle ob službo in padle v bedo. Na podlagi gori omenjenega odloka imajo sodnije kot varstvene oblasti strogo individualizirati in izdati dovoljenje za potovanje v inozemstvo le po vestnem premotrevanju vseh v poštev prihajajočih momentov. Posebno ko gre za potovanje v orient, ne sme izdati dovoljenja, dokler sodnija ni gotova, da mladoletni ne preti niti v telesnem niti v nravstvenem oziru nikaka nevarnost.

Sredstvo proti živinski kugi. Znani profesor dr. Doyen v Parizu je naznanil francoskemu poljedelskemu minisrstvu, da je iznašel zanesljivo sredstvo proti slinavki in kugi na parkljih, ki daje upanje, da se ta živinska bolezen popolnoma zatre.

Izboren nakup blaga in bal. Ni vsakemu dano, da bi pri nakupu modnega blaga, volnenega blaga, sukna, modnih barhentov in flanel za obleke in srajce, zefira, damasta, brisač, robcev, volnenega in bombaževega blaga bil srečen. Isto se zgodi pri balah za neveste. Temu si odpomorete, če se obrnete na izvozno tvrdko V. J. Havlíček a bratr, Toplice Poděbrady (Češko), ki pri sklicevanju se na naš list odpošlje ravnokar zgotovljene nove zbirke vzorcev za jesensko in zimsko dobo brez obveznosti, da se kaj kupi, franko na vpogled. Priporočamo to pripoznano reelno in solidno češko tvrdko našim čitateljem v obilo naročilo.

Uspeh narodnega praznika na Hrvaškem. Narodni praznik na Hrvaškem dne 5. julija t. l. je donesel 67.088 K 8 h dohodkov. Stroškov je bilo 2882 23 K, tako da znaša čisti dohodek narodnega praznika 64·125 kron 85 vin. — Od tega se je samo v Zagrebu nabralo 20.000 K. Vendar računi še niso zaključeni, ker darovi še vedno prihajajo. Pri tem je značilno to, da se tega narodnega praznika ni udeležil nihče od vlade. Niti oddelni predstojnik Amruš ne, dasi bi ravno on bil v prvi vrsti poklican se udeležiti take eminentne kulturne prireditve. Dohodki narodnega praznika so namreč namenjeni za podpiranje hrvaških šol v ogroženih krajih.

Serum proti kačjemu strupu. Pred nekoliko leti je grof Calmette v Parizu izumil serum groti kačjemu strupu. To je krvni serum od konj, ki so imunizani proti kačjemu strupu; serum pa prirejajo v Pasterjevem zavodu. Ako kača upiči človeka, se mora ta serum čimprej, najdalje pa štiri ure po piku, vbrizgati pod kožo. V slučaju, ako se kažejo težki znaki zastrupljenja, je treba vbrizgati serum v kako glavnih žil. Ker nima ta serum nikakih strupenih snovi, je povsem neškodljiv tudi v večih dozah, kakor so to pokazale izkušnje. Vojno ministrstvo na Dunaju je nabavilo večje količine Calmettovega seruma kakor tudi potrebne priprave ter jih razdelilo vojaškim zdravnikom in bolniščnicam 16. vojnega zbora (Dalmacija, južna Bosna in Hercegovina), ker so področja tega zbora najbolj izpostavljene nevarnosti kačjega strupa.

Preosnova koledarja. Na Angleškem se bavijo z mislijo preosnovati koledar. Po najnovejšem načrtu bi bil prvi dan v letu, to je novo leto, praznik. Temu bi nasledovali tedenski dnevi od ponedeljka naprej po vrsti. Prvi dan v tednu bi ne bil ne tedenski dan ne nedelja, zato bi imelo leto potem 364 dni, kar da ravno 52 tednov. Na ta način bi se n. pr. napravilo, da bi bil dne 2. januarja v vsakem letu ponedeljek, 3. torek itd. Drugi učenjaki so se pa izjavili proti taki preosnovi.

Ljudsko štetje v Dalmaciji. Sedaj so bili obelodanjeni zadnji podatki o izvršenem ljudskem štetju v Dalmaciji. Po teh podatkih je imela Dalmacija 31. decembra 1910 — 129 112 hiš in 636.700 prebivalcev, od teh 313.794 moških in 322.906 ženskih. Katolikov 531.364, uniatov 218, pravoslavnih 104.432, luteranov 126, židov 354, mohamedancev 108. Razentega je 8966 vojakov.

Razpis natečaja. Na Primorskem se razpisujeta dve mesti instruktorjev za mlekarstvo, eno s slovenskim in hrvaškim, drugo z italijanskim učnim jezikom; prvo za slovenski in hrvaški, drugo za italijanski del dežele. Sedežem za prvo je za sedaj določena Gorica, za drugo Trst. — Poseben službeni red določa dolžnosti teh instruktorjev, ki obstoje zlasti v strokovnem potovalnem poučevanju prebivalstva, ki se peča z mlekarstvom; in to tako, da ti poljudno predavajo in praktično pokazujejo o umni reji in oskrbi molzne živine, o pridobivanju mleka in ravnanju z njim, o njega raznovrstni uporabi, o oskrbovanju mlekarn, sirarn in planšarstva, posebno z ozirom na njih zadružno organizacijo. Instruktorji mlekarstva so službeni organi c. kr. namestništva in se nastavijo pogodbeno najprej za dve leti. Dobijo letni honorar 2400 K ter stalni potni paušal 2000 K, kateri prejemki se plačujejo naprej v mesečnih obrokih. — Prosilci za te dve mesti naj vložijo najdalje do 20. septembra 1911 na to c. kr. namestništvo svoje prošnje, opremljene z dokazom starosti, avstrijskega državljanstva, zdrave telesne konstitucije, dovršenih študij, delovanja v kmetijski praksi, posebno v mlekarski stroki ter jezikovnega znanja. Istočasno naj podajo obvezno izjavo, tekom katere da bi po obveščenju o ugodni rešitvi svoje prošnje zamogli nastopiti to službo. Ob sicer enakih sposobnostih imajo prednost oni prosilci, ki so že položili učiteljski izpit za kmetijske šole, in oni, ki razen učnega jezika morejo dokazati tudi zadostno znanje drugih deželnih jezikov.

Proti slovenskemu vseučilišču in strah pred Prago. „Slovenec“ je zopet enkrat pokazal svojo ljubezen do slovenskega vseučilišča in obenem ga je pretresel strah pred Prago. Velik kraval je napravil zaradi tega, ker se je dr. Rostohar habilitiral na češki univerzi v Pragi kot privatni docent, češ, kako se more zgoditi kaj takega brez edinega dovoljenja od strani klerikalne stranke! Potem je zakričal, da slov. klerikalci nočejo, da bi se na tak način delale predpriprave za bodoče slov. vseučilišče ter da je slovensko ljudstvo proti Pragi. Nemci so z veseljem zapisovali „Slovenčeve“ izbruhe, ker so videli, kako zopet dela proti slovenskemu vseučilišču. Proti Pragi je, ker se boji, da bi prišlo od tam premalo klerikalno, pa njemu preveč slovansko navdahnjenih akademikov! Klerikalni list pač ne more drugače pisati! — Vseobče obsojanje je doživelo „Slovenčevo“ vpitje, zato je pa začel nekaj preklicavati. Ali tako dela vselej po storjeni veliki lumpariji. Vidimo zopet klerikalce na delu proti slov. vseučilišču. Ker takega ne marajo, ogrevajo se oni pač le za nemško katoliško vseučilišče. Tako so iznova dokazali, da so sovražniki prosvete in napredujoče kulture!

Proti verouku v šoli. Klerikalne občine v Italiji si vedno prizadevajo, da bi po svoje zasukale zakon o verouku v ljudskih šolah, da bi se jim tako sčasoma posrečilo prisiliti vse otroke, da obiskujejo verouk. Zakon določa, da se verouk sme učiti v prostorih občinskih šol samo tedaj, ako starši otrok to zahtevajo; učiteljev pa nihče ne more siliti, da bi učili verouk. V Benetkah, kjer imajo klerikalci nadvlado, zahtevajo klerikalni starši v šoli verouk, zato je župan odredil, da se ta pouk razdeli med šolske ure. Ko je ministrstvo za nauk ta njegov korak kot nepostaven prepovedalo, je predložil župan ta slučaj najvišji kompetenčni instanci, namreč četrti sekciji državnega sveta. Odločba ki je bila ravnokar izrečena, je načelnega pomena. V njej je odločeno, da se verouk ne sme v nobenih okolnostih učiti ob normalnem šolskem času, ker bi se s tem silili otroci, ki ne žele verouka, da po nepotrebnem tratijo čas.

Priporočajte in širite naš list!

Razglasi.

Št. 1054. **Kranjsko.** 1—1

Na obeh mestnih slovenskih otroških vrtcih se prične šolsko leto 1911/2

dne 16. septembra 1911.

Vpisovalo se bode v šolskih prostorih na Zaloški cesti in v Cerkveni ulici dne 15. septembra 1911 dopoldne.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani,
dne 22. avgusta 1911.

Za oskrbovanje občinskih opravil mesta Ljubljane začasno postavljeni c. kr. deželne vlade svetnik:
Laschan l. r.

Št. 1054. 1—1

Šolsko leto 1911/2 se prične na mestnih ljudskih šolah ljubljanskih

dne 16. septembra 1911

s klicanjem sv. Duha in potem takoj z rednim šolskim poukom.

Vpisavalo se bode 13., 14. in 15. septembra 1911 v šolskih poslopjih, to je: za I. mesto deško ljudsko šolo v šolskem poslopju Komenskega ulici št. 17; za II. mestno deško ljudsko šolo v šolskem poslopju na Cojzovi cesti št. 5; za III. mestno deško ljudsko šolo v šolskem poslopju na Erjavčevi cesti št. 21 (II. nadstropje); za IV. mestno deško ljudsko šolo v novem šolskem poslopju Na Prulah št. 13, za mestno trirazrednico na Barju v šolskem poslopju na Karolinski zemlji št. 40; za mestno nemško deško ljudsko šolo v šolskem poslopju na Erjavčevi cesti št 21 pri tleh; za mestno slovensko dekliško osemrazrednico v šolskem poslopju na